

42.

Bölüm

SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÜZERİNDE PANDEMİNİN PSİKOLOJİK ETKİLERİ

Bahadır DEMİR¹

GİRİŞ

2019 yılı sonu Aralık ayında Çin'in Hubei eyaleti Wuhan şehrinde yeni bir virüsle etiyolojik olarak ilişkili ilk pnömoni vakaları görülmüştür. Daha sonra SARS-CoV-2 olarak tanımlanan bu yeni virüsle ilişkili koronavirüs hastalığı (COVID-19), asemptomatikten-şiddetli akut solunum yolu sendromu (SARS) oluşumuna kadar değişen klinik tablolara yol açmıştır. 30 Ocak 2020'de Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından düzenlenen toplantı ile COVID-19, uluslararası öneme sahip bir halk sağlığı durumu, 11 Mart 2020'de ise pandemi olarak ilan edilmiştir⁽¹⁾. Virüsün ilk tespit edildiği andan bu bölümün yazıldığı ana kadar Dünya genelinde 206.324.491 onaylanmış vaka tespit edilmiştir. COVID-19'a karşı bu zorlu savaş, sağlık çalışanlarının çabaları sayesinde devam etmektedir. Sağlık çalışanları bu sürecin daha en başında fazla çalışma gereksinimini karşılamış ve fiziksel-zihinsel bütünlüklerine yönelik risklerle yüz yüze kalmıştır. Hastalığın morbidite ve mortalite oranlarındaki beklenmedik artış sağlık tesislerine olan talebin artmasına ve yükün artmasına neden olmuştur. Uzun vardiyalar, yüksek derecede bulaşıcı bir hastalığa yakalanma riski ve yeterli biyolojik koruma önlemlerinin alınmaması karşısında, sağlık profesyonellerinde ruhsal sıkıntılar artmıştır⁽²⁾. Bununla birlikte hangi

hastaların yoğun bakıma kabul edilip edilemeyeceği ve yaşam desteğinin ne zaman kesileceği gibi sürekli olarak "ölüm kalım" kararları vermek zorunda olunması ruhsal açıdan zorlayıcı ayrı bir etmen olmuştur⁽³⁾. Etkili bir tedavinin eksikliği insanları iyileştirmek için çalışan ve hastalıktan korkan sağlık çalışanları için hala en büyük zorluklardan biridir⁽⁴⁾. Tüm bu durumlar sağlık çalışanlarında stres, anksiyete, depresyon, uyku ile ilişkili bozukluklar ve tükenmişliğe neden olmuştur^(5,6). Yapılan bir çalışmada sağlık çalışanlarının %36'sında eşik altı, %34.4'ünde hafif, %22.4'ünde orta ve %6.2'sinde ciddi düzeyde ruh sağlığı bozukluğu saptanmıştır⁽⁷⁾. COVID-19 teşhisi, yönetimi ve bakımı gibi işlerde, ön saflarda çalışan sağlık profesyonellerinde bu etkilerin çok daha fazla ve salgın sona erdikten sonra da devam edebileceğine dair veriler oluşmuştur^(8,9).

Genel olarak, sağlık çalışanlarında gelişen bu olumsuz psikolojik durum kendilerini etkilemekle kalmaz, aynı zamanda salgın hastalıklarla mücadeledeki etkinliklerini de azaltır. Yani dolaylı olarak tüm nüfusu etkiler. Bu bölümde, COVID-19 pandemisinin sağlık çalışanlarının ruh sağlığı üzerindeki etkisi literatür eşliğinde sunulacaktır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi Bahadır DEMİR, Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD., bahadirdemir23@gmail.com

SONUÇ

Salgın hastalıklar ve pandemiler, özellikle stres, anksiyete, depresyon, uyku bozuklukları, tükenmişlik ve damgalanma gibi çok çeşitli ruhsal belirtiler yoluyla sağlık çalışanlarını psikolojik yönden olumsuz etkilemektedir. Sağlık profesyonellerinin ruhsal bozukluklar için yüksek prevalans gösterdiği, enfekte hastalara daha yakın çalışan ekiplerin ise daha yüksek bir risk altında olduğu belirtilmektedir. Pandemi sonrasında da diğer meslek gruplarına kıyasla sağlık çalışanlarında ruhsal bozuklukların daha yüksek bir oranda devam ettiği vurgulanmaktadır. Tüm bu bulgular Dünya geneli için, pandemiler sırasında-sonrasında sağlık çalışanlarına yeterli ve gerekli psikolojik desteği sağlamaya öncelik verilmesi gerektiğini göstermektedir.

KAYNAKLAR

- Lai J, Ma S, Wang Y, et al. Factors associated with mental health outcomes among health care workers exposed to coronavirus disease 2019. *JAMA network open*. 2020;3(3):e203976-e203976.
- Huang Y, Zhao N. Mental health burden for the public affected by the COVID-19 outbreak in China: Who will be the high-risk group? *Psychology, health & medicine*. 2021;26(1):23-34.
- Robert R, Kentish-Barnes N, Boyer A, et al. Ethical dilemmas due to the COVID-19 pandemic. *Annals of intensive care*. 2020;10(1):1-9.
- da Silva Neto RM, Benjamim CJR, de Medeiros Carvalho PM, et al. Psychological effects caused by the COVID-19 pandemic in health professionals: a systematic review with meta-analysis. *Progress in neuro-psychopharmacology & biological psychiatry*. 2021;104:110062.
- Chigwedere OC, Sadath A, Kabir Z, et al. The Impact of Epidemics and Pandemics on the Mental Health of Healthcare Workers: A Systematic Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021;18(13):6695.
- Sahin SK, Arslan E, Atalay ÜM, et al. Psychological impact of COVID-19 outbreak on health workers in a university hospital in Turkey. *Psychology, Health & Medicine*. 2021:1-10.
- Kang L, Ma S, Chen M, et al. Impact on mental health and perceptions of psychological care among medical and nursing staff in Wuhan during the 2019 novel coronavirus disease outbreak: A cross-sectional study. *Brain, behavior, and immunity*. 2020;87:11-17.
- Lee SM, Kang WS, Cho A-R, et al. Psychological impact of the 2015 MERS outbreak on hospital workers and quarantined hemodialysis patients. *Comprehensive psychiatry*. 2018;87:123-127.
- Busch IM, Moretti F, Mazzi M, et al. What we have learned from two decades of epidemics and pandemics: a systematic review and meta-analysis of the psychological burden of frontline healthcare workers. *Psychotherapy and psychosomatics*. 2021:1-13.
- Shechter A, Diaz F, Moise N, et al. Psychological distress, coping behaviors, and preferences for support among New York healthcare workers during the COVID-19 pandemic. *General hospital psychiatry*. 2020;66:1-8.
- Bai Y, Lin C-C, Lin C-Y, et al. Survey of stress reactions among health care workers involved with the SARS outbreak. *Psychiatric Services*. 2004;55(9):1055-1057.
- Tan BY, Chew NW, Lee GK, et al. Psychological impact of the COVID-19 pandemic on health care workers in Singapore. *Annals of internal medicine*. 2020;173(4):317-320.
- Zhang H, Li W, Li H, et al. Prevalence and dynamic features of psychological issues among Chinese healthcare workers during the COVID-19 pandemic: a systematic review and cumulative meta-analysis. *General Psychiatry*. 2021;34(3).
- Lehmann M, Bruenahl CA, Addo MM, et al. Acute Ebola virus disease patient treatment and health-related quality of life in health care professionals: A controlled study. *Journal of psychosomatic research*. 2016;83:69-74.
- Hacimusalar Y, Kahve AC, Yasar AB, et al. Anxiety and hopelessness levels in COVID-19 pandemic: A comparative study of healthcare professionals and other community sample in Turkey. *Journal of psychiatric research*. 2020;129:181-188.
- Du J, Dong L, Wang T, et al. Psychological symptoms among frontline healthcare workers during COVID-19 outbreak in Wuhan. *General hospital psychiatry*. 2020;67:144.
- Huang Y, Zhao N. Generalized anxiety disorder, depressive symptoms and sleep quality during COVID-19 outbreak in China: a web-based cross-sectional survey. *Psychiatry research*. 2020;288:112954.
- Zhang W-r, Wang K, Yin L, et al. Mental health and psychosocial problems of medical health workers during the COVID-19 epidemic in China. *Psychotherapy and psychosomatics*. 2020;89(4):242-250.
- Su T-P, Lien T-C, Yang C-Y, et al. Prevalence of psychiatric morbidity and psychological adaptation of the nurses in a structured SARS caring unit during outbreak: a prospective and periodic assessment study in Taiwan. *Journal of psychiatric research*. 2007;41(1-2):119-130.
- Shultz JM, Cooper JL, Baingana F, et al. The role of fear-related behaviors in the 2013–2016 West Africa Ebola virus disease outbreak. *Current psychiatry reports*. 2016;18(11):1-14.
- Lu W, Wang H, Lin Y, et al. Psychological status of medical workforce during the COVID-19 pandemic.

- mic: A cross-sectional study. *Psychiatry research*. 2020;288:112936.
- 22: Zhang C, Yang L, Liu S, et al. Survey of insomnia and related social psychological factors among medical staff involved in the 2019 novel coronavirus disease outbreak. *Frontiers in psychiatry*. 2020;11:306.
- 23: Lancee WJ, Maunder RG, Goldbloom DS. Prevalence of psychiatric disorders among Toronto hospital workers one to two years after the SARS outbreak. *Psychiatric services*. 2008;59(1):91-95.
- 24: Xiaoming X, Ming A, Su H, et al. The psychological status of 8817 hospital workers during COVID-19 Epidemic: A cross-sectional study in Chongqing. *Journal of affective disorders*. 2020;276:555-561.
- 25: Maunder RG, Lancee WJ, Balderson KE, et al. Long-term psychological and occupational effects of providing hospital healthcare during SARS outbreak. *Emerging infectious diseases*. 2006;12(12):1924.
- 26: Qi J, Xu J, Li B-Z, et al. The evaluation of sleep disturbances for Chinese frontline medical workers under the outbreak of COVID-19. *Sleep medicine*. 2020;72:1-4.
- 27: Sveinsdottir H. Self-assessed quality of sleep, occupational health, working environment, illness experience and job satisfaction of female nurses working different combination of shifts. *Scandinavian journal of caring sciences*. 2006;20(2):229-237.
- 28: Wu Y, Wang J, Luo C, et al. A comparison of burnout frequency among oncology physicians and nurses working on the frontline and usual wards during the COVID-19 epidemic in Wuhan, China. *Journal of pain and symptom management*. 2020;60(1):e60-e65.
- 29: Marjanovic Z, Greenglass ER, Coffey S. The relevance of psychosocial variables and working conditions in predicting nurses' coping strategies during the SARS crisis: an online questionnaire survey. *International journal of nursing studies*. 2007;44(6):991-998.
- 30: Hu D, Kong Y, Li W, et al. Frontline nurses' burnout, anxiety, depression, and fear statuses and their associated factors during the COVID-19 outbreak in Wuhan, China: A large-scale cross-sectional study. *EClinical-Medicine*. 2020;24:100424.
- 31: Kim JS, Choi JS. Factors influencing emergency nurses' burnout during an outbreak of Middle East Respiratory Syndrome Coronavirus in Korea. *Asian nursing research*. 2016;10(4):295-299.
- 32: SL, Hershenfield K, Robertson E, et al. The occupational and psychosocial impact of SARS on academic physicians in three affected hospitals. *Psychosomatics*. 2005;46(5):385-391.
- 33: Koh D, Lim MK, Chia SE, et al. Risk perception and impact of severe acute respiratory syndrome (SARS) on work and personal lives of healthcare Workers in Singapore What can we Learn? *Medical care*. 2005;676-682.